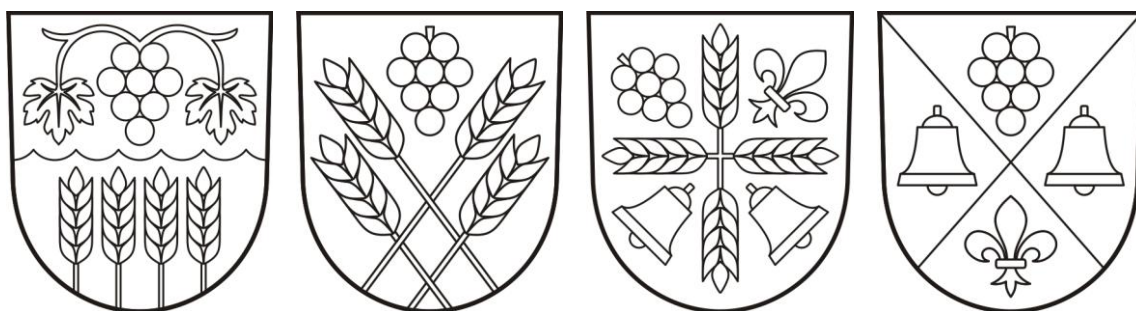

Návrh znaku a vlajky

pro obec

V I N A R Y

autor:

Mgr. Jan Tejkal

Jan.Tejkal@seznam.cz

<https://znaky-tejkal.webnode.cz>

<http://heraldika.webnode.cz>

Právo na znak a vlajku:

Zákon o obcích (obecní zřízení) v § 34a stanoví, že:

- (1) Obce mohou mít znak a vlajku obce.
- (2) Předseda Poslanecké sněmovny může obci, která nemá znak nebo vlajku obce, na její žádost znak nebo vlajku obce udělit. Předseda Poslanecké sněmovny může na žádost obce změnit znak nebo vlajku obce.
- (3) Obce a jimi zřízené nebo založené organizační složky a právnické osoby mohou užívat znak a vlajku obce. Jiné subjekty mohou užívat znak obce jen s jejím souhlasem. K užívání vlajky obce není nutný její souhlas.

Právo užívat znak a vlajku obce uděluje předseda Poslanecké sněmovny na základě doporučení Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu.

Žádosti o udělení znaku a vlajky obce, městyse, nebo města projednává Podvýbor pro heraldiku a vexilologii, který je součástí Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu, jenž vyslovuje souhlas s návrhy znaků a vlajek obcí.

Evidenci žádostí o udělení znaků a vlajek vede Podvýbor pro heraldiku a vexilologii, jenž současně publikuje informace o nových znacích a vlajkách obcí České republiky v systému REKOS (Registr komunálních symbolů). V tomto systému jsou na základě žádostí samospráv registrovány rovněž historické znaky obcí, městysů a měst.

Tvorba nových obecních symbolů:

Znak a vlajka musí respektovat soubor více či méně pevně stanovených heraldických a vexilologických zásad a musí rovněž vykazovat zřetelný významový vztah k lokalitě, kterou reprezentují.

Mezi relevantní tématické okruhy pro tvorbu znaku patří například konstituce tzv. mluvícího znamení (vyjádření názvu obce), reflexe historické pečetní či razítkové symboliky obce, vyjádření patrona obce, odkaz na význačné události nebo pověsti a mýty v dějinách obce, připomenutí erbovních motivů někdejších feudálních majitelů obce či panství, poukaz na specifické historické či současné řemeslné a jiné pracovní aktivity obyvatel obce, nebo vykreslení určitého relevantního přírodního motivu krajiny, do níž je obec zasazena.

Vlajka obce by měla odpovídat podobě či symbolice znaku obce. Jednou z možností je konstituce geometricky koncipované vlajky ve formě kombinace horizontálních či vertikálních pruhů a případně dalších geometrických obrazců, barevně odvozených ze znakových tinktur a doplněných fakultativně o některé relevantní znakové figury pro zdůraznění neopakovatelnosti každé vlajky. Často - a zejména u lokalit bez městského statutu, kde vzniká vlajka současně se znakem - se přistupuje rovněž k tzv. opakování znaku, což znamená, že vlajka obce má stejnou či velmi podobnou figurální kompozici jako obecní znak.

Znak obce:

Samosprávnou obec **Vinary** tvoří čtyři místní i katastrální části obce, jimiž jsou:

1. **Vinary**, k.ú. Vinary u Smidar,
2. **Janovice**, k.ú. Janovice u Vinar,
3. **Kozojídky**, k.ú. Kozojídky u Vinar,
4. **Smidarská Lhota**, k.ú. Smidarská Lhota.

Čtyři různá katastrální území dnešní samosprávné obce odpovídají i historické geografii z období před konstitucí obecního zřízení v polovině 19. století, kdy každé z dnešních katastrálních území obce bylo v rámci Stablního katastru v 1. polovině 19. století samostatnou jednotkou s vlastní Indikační skicou. Archivní průzkum těchto historických archivních podkladů Národního archivu v Praze přitom potvrdil existenci

vlastního pečetního znamení pouze v případě samotných **Vinar**, v jejichž Indikačních skicách z roku 1842 spatřujeme **otisky obecní pečeti** černou barvou na kartónový podklad. Jednalo se však pouze o tzv. nápisovou pečeť, tedy pečeť, v jejímž poli se nacházelo výhradně písemné označení obce („... WINAR“) a panství („PANSTWI CHLUMEC“), k němuž tehdy ves patřila. Pečeť tedy neobsahovala žádný figurální obsah, který by bylo možné převzít jako historický symbol do nového znaku obce.

Z uvedeného vyplývá, že nejsou doloženy sfragistické zdroje s obecní symbolikou, kterou by bylo možné převzít do nového znaku obce, a návrh znaku obce tak počítá výhradně s figurami, které vystihují nejvýraznější historicko-geografické motivy obce. Význam jednotlivých znakových obecních (tj. z reality převzatých a heraldicky jednoduše a výrazně stylizovaných) a heraldických (tj. geometrickým dělením štítu konstituovaných) figur je přitom následující:

Figura **vinného hrozu** zobrazeného samostatně nebo **se dvěma vinnými listy** představuje tzv. **mluvící znamení obce Vinary**.

Co to znamená, hovoříme-li v heraldice o mluvícím znamení? Jedná se o znakovou figuru, resp. znakové figury odkazující na jméno nositele znaku. Mluvící znamení v obecním znaku může mít např. stejný slovní základ se jménem obce, nebo může jít o figuru, která vystihuje název obce nebo vyjadřuje jeho skutečný historický původ. Mluvící znamení poukazuje na jméno obce buď přímo, nebo takříkajíc šifrovaně, skrze heraldickou metaforu.

Jméno obce „Vinary“, je přitom dle historické místopisné literatury (Jiří Jizba, *Místopis a veřejná správa politického okresu novobydžovského*, 1931) odvozeno „... od toho, že se tu **pěstovala réva vinná**, čemuž nasvědčují četné svahy a stráně s jižním sklonem. Až na naše časy zachovala se pověst, že v těch stráních je zasypán vinný sklep.“ Totožně vykládá původ názvu obce také odborná toponomastická literatura (Antonín Profous, *Místní jména v Čechách*, 1957), podle níž jsou **Vinary vsí vinařů**.

Významově stěžejní figura hroznu vinné révy je tedy logicky přítomna ve všech variantách návrhu znaku obce, přičemž tato figura je zobrazena buď se dvěma listy ve variantách 1 a 2, nebo samostatně ve variantách 3 až 8.

Tuto základní figuru pak variantně doplňují následující znakové figury, které v heraldicky přiměřené míře – tzn. jednoduchou a schématicizovanou formou - odkazují na další charakteristiky obce a jejích místních částí:

-Obecná **figura čtyř obilných klasů** – kdy **počet klasů** odpovídá **počtu čtyř částí obce** - vyjadřuje historicky výhradně **zemědělský charakter obce a jejích místních částí** a připomíná i někdejší **dvůr a tvrz** ve Vinarech, jakož i **venkovské zemědělské usedlosti**, z nichž jedna (čp.20 ve Smidarské Lhotě) je evidována v Památkovém katalogu jako památka lidové architektury.

Klasy jsou variantně sestaveny do různých kompozic:

Ve variantách 1 a 2 jsou seřazeny vedle sebe v základní vertikální poloze, čímž připomínají i **palisády chránící** někdejší **dvůr a tvrz**, objevené při archeologickém zkoumání ve formě zbytků zuhelnatělých kůlů.

U variant 3 a 4 jsou klasy mřížovitě proložené, což symbolizuje **spojení čtyř místních částí v jednu samosprávnou obec**.

V případě variant 5 a 6 směřují klasy od středu do čtyř stran a evokují tak **kříž**, čímž připomínají **četné drobné sakrální památky na území obce**, mezi které patří památkově chráněné sousoší sv.Šebestiána, Rozálie a Rocha v Janovicích, památkově chráněné krucifixy ve Vinarech a Smidarské Lhotě, památkově chráněná socha sv.Venancia ve Smidarské Lhotě, sochy P.Marie ve Vinarech a Kozojídkách a socha sv.Donáta ve Vinarech.

-Heraldická figura **vlnkovitého dělení** znakového štítu představuje heraldicky jednoduché vyjádření vodních toků a ploch na území obce, zvláště **rybníka, který dominuje centrální části Vinar**.

-Figura **lilie** jakožto typický mariánský atribut připomíná **kapli P.Marie Sedmibolestné** ve Smidarské Lhotě a **sochy P.Marie** ve Vinarech a v Kozojídkách. Kaple ve Smidarské Lhotě se uvádí v historické místopisné literatuře (Jiří Jizba, Místopis a veřejná správa politického okresu novobydžovského, 1931): „Z významných budov nutno uvéstí ... kapli matky Boží, postavenou roku 1875, u kteréž je studánka s velmi dobrou vodou, které se také používá v blízkých lázničkách.“

-Figury **zvonů** připomínají sloupové **zvoničky** v Janovicích a Kozojídkách.
-Heraldická figura **kosmého čtvrcení** štítu vystihuje počtem znakových polí **počet čtyř integrovaných částí obce**, přičemž znaková pole svým tvarem připomínají hroty, resp. hrany **radlice** jakožto symbolu historicky **zemědělské povahy** obce a jejích místních částí.

Heraldická pravidla o barvách a kovech:

Při realizaci návrhu znaku lze postupovat tak, že se jednotlivé varianty návrhu znaku od sebe liší kromě kompozičního řešení také v barevném provedení.

Pokud jde o zvolení barev znaku v obecné rovině, existuje v heraldickém tvarosloví pravidlo o nemožnosti pokládání barvy na barvu a kovu na kov. V klasické komunální heraldice českých zemí hovoříme o šesti základních tinkturách, k nimž posléze přibyly další doplňkové tinktury, kupříkladu tzv. přirozené barvy. Dvě z oněch základních tinktur jsou tzv. kovy - zlatá neboli žlutá a stříbrná neboli bílá, zatímco ostatní - červená, modrá, zelená a černá - patří do kategorie barev.

Je tedy možno volit buď kovový štít (resp. kovové pole štítu) a barevné figury, či opačně barevný štít (resp. barevné pole štítu) a figury kovové. V obou případech je přitom vhodné zachovat co nejmenší možný počet tinktur.

V návrhu znaku obce **Vinary** je kombinace znakových tinktur odvozena od **reflexe „přirozených barev“ znakových figur** (modrý, zelený či zlatý hrozen, zlaté obilné klasy), přičemž **zelená** barva štítu vystihuje **venkovský charakter** obce, zatímco **modrá** barva odkazuje na **rybník** ve Vinarech.

Blason neboli popis variant návrhu znaku obce:

Varianta 1:

„Ve zlato-modře vlnkovitě děleném štítě nahoře modrý vinný hrozen se dvěma svěšenými zelenými listy po stranách, dole čtyři vyrůstající zlaté obilné klasy.“

Varianta 2:

„Ve stříbrno-modře vlnkovitě děleném štítě nahoře zelený vinný hrozen se dvěma svěšenými listy po stranách, dole čtyři vyrůstající zlaté obilné klasy.“

Varianta 3:

„V zeleném štítě čtyři mřížovitě propletené vyrůstající obilné klasy převýšené vinným hroznem, vše zlaté.“

Varianta 4:

„V modrém štítě čtyři mřížovitě propletené vyrůstající obilné klasy převýšené vinným hroznem, vše zlaté.“

Varianta 5:

„V zeleném štítě čtyři zlaté, ve středu spojené obilné klasy provázené nahoře vpravo kosmo zlatým vinným hroznem a vlevo šikmo stříbrnou lilií a dole dvěma stříbrnými odkloněnými zvony.“

Varianta 6:

„V modrém štítě čtyři zlaté, ve středu spojené obilné klasy provázené nahoře vpravo kosmo zlatým vinným hroznem a vlevo šikmo stříbrnou lilií a dole dvěma stříbrnými odkloněnými zvony.“

Varianta 7:

„Stříbrno-zeleně kosmo čtvrcený štít. Nahoře zelený vinný hrozen, vpravo a vlevo stříbrný zvon, dole modrá lilie.“

Varianta 8:

„Stříbrno-modře kosmo čtvrcený štít. Nahoře vinný hrozen, vpravo a vlevo zvon, dole lilie, vše opačných barev.“

Vlajka obce:

Při tvorbě návrhu obecní vlajky platí, že námět nebo podoba vlajky koresponduje s figurálním obsahem či podobou návrhu znaku. Tuto zásadu lze realizovat ve třech základních intencích:

I-Přistoupením k tzv. opakování znaku (ať již k tzv. doslovnému či tzv. částečnému opakování znaku), což znamená, že se v listu vlajky objeví zcela totožné figury ve stejné či obdobné kompozici jako ve znakovém štítu.

II-Zjednodušením znakových figur do geometrické kombinace pruhů s totožnými barvami.

III-Vzhledem ke konkrétnímu případu vyváženou kombinací postupů I. a II..

V návrhu vlajky pro obec **Vinary** je přitom ve všech variantách uplatněno doporučeně modifikované **opakování znakové figurální kompozice** – u variant 5 až 8 zcela doslovné, zatímco v případě variant 1 a 2 se zjednodušením dělicí linie a u variant 3 a 4 s posunutím obilných klasů do listu vlajky.

Popis variant návrhu vlajky obce:

Varianta 1:

„List tvoří dva vodorovné pruhy, žlutý a modrý. Ve žlutém pruhu modrý vinný hrozen se dvěma svěšenými zelenými listy po stranách. Ve střední části modrého pruhu čtyři z dolního okraje listu vyrůstající žluté obilné klasy. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 2:

„List tvoří dva vodorovné pruhy, bílý a modrý. V bílém pruhu zelený vinný hrozen se dvěma svěšenými listy po stranách. Ve střední části modrého pruhu čtyři z dolního okraje listu vyrůstající žluté obilné klasy. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 3:

„Zelený list se čtyřmi mřežovitě propletenými obilnými klasy převýšenými vinným hroznem, vše žluté. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 4:

„Modrý list se čtyřmi mřežovitě propletenými obilnými klasy převýšenými vinným hroznem, vše žluté. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 5:

„Zelený list se čtyřmi žlutými, ve středu spojenými obilnými klasy provázenými v horní části listu k žerďovému okraji kosmo žlutým vinným hroznem a k vlajícímu okraji šikmo bílou lilií a v dolní části listu dvěma bílými odkloněnými zvony. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 6:

„Modrý list se čtyřmi žlutými, ve středu spojenými obilnými klasy provázenými v horní části listu k žerďovému okraji kosmo žlutým vinným hroznem a k vlajícímu okraji šikmo bílou lilií a v dolní části listu dvěma bílými odkloněnými zvony. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 7:

„Kosmo a šikmo čtvrcený list. V horním bílém poli zelený vinný hrozen. V žerďovém a vlajícím zeleném poli bílý zvon. V dolním bílém poli modrá lilie. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 8:

„Kosmo a šikmo čtvrcený list. V horním bílém poli modrý vinný hrozen. V žerďovém a vlajícím modrém poli bílý zvon. V dolním bílém poli modrá lilie. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Obecné poznámky k zásadám heraldické a vexilologické tvorby:

V současné právní terminologii figuruje jako primární pojem „vlajka“. Ve vexilologické terminologii se pak hovoří o vlajce, nebo o praporu dle způsobu užití. V rámci tohoto textu užíváme právně závazný pojem „vlajka“.

Poměr stran listu vlajky je dle metodického pokynu Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky shodný s poměrem stran státní vlajky České republiky – tj. 2:3.

Na list vlajky nelze položit znakový štít – vlajka musí být svébytným symbolem, nikoliv jen podkladem pro znak. Rub a líc vlajkového listu musí být totožný.

Barvy vlajky musí vycházet z barev znaku obce, mohou se omezit na základní, za které se považují především barvy štítu nebo jeho polí a barvy hlavních figur.

Na vlajce mohou být použity jen figury ze znaku či jejich deriváty. Figury, nevyskytující se ve znaku není možné použít. Na vlajku není nutné přenést všechny figury ze znaku. Obecné figury ze znaku je vhodné zjednodušit do vexilologických figur (pruh, klín, krokev, kříž, apod.). Nelze používat libovolné geometrické plochy. Ztvárnění vexilologických figur by mělo mít vztah ke znaku. Tzv. heraldickou vlajku (převod obsahu štítu na list vlajky) je možné vytvořit jen v případě jednoduchého a výrazného znaku.

Na vlajku obce nepatří texty, realistická vyobrazení a vše, co snižuje vzájemnou rozeznatelnost vlajek.

Vlajkový list musí být jednoznačně slovně popsatelný vexilologickou terminologií tak, aby mohl být zhotoven bez grafické předlohy.

Pojmy „zlatá“ a „stříbrná“ (tinktura) u znaku nahrazují u vlajky pojmy „žlutá“ a „bílá“ (barva).

V heraldice se pravá a levá strana popisují z pohledu štítonoše. Z pohledu pozorovatele je tedy heraldicky pravá strana vlevo a heraldicky levá strana vpravo. Neudává-li se v blasonu orientace figury, má se za to, že je orientována doprava.

U heraldických tinktur – to znamená barev a kovů – se neudávají odstíny. Při konkrétním zobrazení platí obecné pravidlo o vhodnosti tmavších a sytějších odstínů. Odstíny ve výtvarném řešení návrhu symbolů obce proto nejsou zcela závazné a lze je upravovat.

Heraldika počítá s vysokou mírou stylizace zobrazených znakových figur. Figura by měla být jasně rozpoznatelná, což ovšem neznamená, že má být zobrazena realisticky – může být například proporčně upravená tak, aby co nejvíce vyplňovala prostor znakového štítu, nebo mohou být její jednotlivé komponenty zobrazeny v upravených proporcích v závislosti na celkové kompozici znaku.

Primární je v heraldice blason neboli slovní popis a sekundární kresebná podoba neboli vizualizace blasonu, což znamená, že stejný znak může mít několik výtvarných podob (i současně užívaných).

Nový znak nesmí být stejný jako již existující znak obce v České republice a nesmí být totožný s již existujícím státním znakem nebo znakem vyššího samosprávného celku.

Navrhovaný znak musí splňovat základní heraldická pravidla (tj. neklást barvu na barvu, kov na kov, kožešinu na kožešinu, nesmí být zobrazen prostorově). V žádném případě se nepřipouštějí odstíny barev nebo stínování. Znak má být co nejjednodušší a měl by obsahovat co nejmenší počet obecných figur. Obecné figury musí vyplňovat celý štít, případně pole.

Jako obsah znaku obce se nepřipouštějí realistická vyobrazení konkrétních staveb či přírodních útvarů. Takové figury musí být heraldicky stylizovány.

Znak musí být jednoznačně slovně popsatelný heraldickou terminologií, tak, aby mohl být zhotoven bez grafické předlohy.

dne 15.3.2024, Mgr. Jan Tejkal

Přílohy:

1. Výtvarná realizace variant návrhu znaku a vlajky obce
2. Reprodukce textových a obrazových podkladů